

Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Name of the Areas/Section (if any).....

**Time Allowed : 2-1/2 hours]**

**EDUCATION  
PAPER-III  
OCT-10/13**

Roll No.       
(In figures as in Admit Card)

Roll. No. ....

(in words)

**[Maximum Marks : 200**

**Instructions for the Candidates**

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronic Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.
10. In case of any discrepancy in Gujarati and English version of Questions the English version should be taken as final.

**પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :**

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તર પોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તર પોથીમાં કયાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનોનો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તર પોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષામંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.
૧૦. પ્રશ્નપત્રના પ્રશ્નોમાં ગુજરાતી અને અંગ્રેજી ભાષાંતરમાં કોઈ વિસંગતિ જોવા મળશે તો અંગ્રેજી અર્થને જ માન્ય ગણવામાં આવશે.

**FOR OFFICE USE ONLY  
MARKS OBTAINED**

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		11.	
2.		12.	
3.		13.	
4.		14.	
5.		15.	
6.		16.	
7.		17.	
8.		18.	
9.		19.	
10.			

Total Marks obtained .....

Signature of the co-ordinator .....

(Evaluation)



**EDUCATION  
PAPER - III**

**શિક્ષણ  
પેપર - III**

**Note :** This paper contains four Sections. You are required to attempt all of them.  
**નોંધ :** આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગ છે. બધા જ પ્રશ્નો કરવાના છે.

**SECTION I (વિભાગ I)**

**Note :** Answer both the questions (Q. 1 & Q. 2) in 500 words. 2×20=40

**નોંધ :** નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (પ્ર. ૧ અને પ્ર. ૨) દરેક પ્રશ્નનો જવાબ ૫૦૦ શબ્દોમાં આપો. (૨×૨૦=૪૦)

1. "Human Rights have been accepted worldwide as a guiding principle towards creating a foundation of freedom, justice and peace in the world." Illustrate this statement.

“માનવ અધિકારોને વૈશ્વિક રીતે સ્વાતંત્ર્ય, ન્યાય અને શાંતિના આધારરૂપ માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો તરીકે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે” આ વિધાનને સદૃષ્ટાંત સમજાવો.

*Or (અથવા)*

1. Vulnerability of women to social pressures can have dangerous consequences to the society. Is women's education a panacea for the same?

“સામાજિક દબાણોને કારણે સ્ત્રીઓ સામેની અમાનુષિતા સમાજ માટે ભયાનક પરિણામો લાવી શકે છે” આ માટે સ્ત્રીઓને શિક્ષણ એ રામબાણ ઈલાજ છે ?





2. Justify teaching as a profession.

શિક્ષણનું વ્યવસાય તરીકે ઔચિત્ય સ્પષ્ટ કરો.

Or (અથવા)

2. One of the basic approaches envisaged in National Curriculum Framework 2005 is constructivist approach. Keeping this in mind, what suggestions you like to offer for the teacher education programme to incorporate.

રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ રૂપરેખા ૨૦૦૫ નો મૂળભૂત અભિગમ રચનાવાદી છે. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમમાં તે લાવવા માટે તમારા સૂચનો આપો.







## SECTION II (વિભાગ II)

**Note :** Choose any *one* elective from elective I to V and answer all the questions (Q. 3 to Q. 5) of the same elective in **300** words. (3×15=45)

**નોંધ :** વિકલ્પ I થી V માંથી એક વિકલ્પ પસંદ કરો અને તે જ વિકલ્પના બધા જ પ્રશ્નો (પ્ર. ૩ થી પ્ર.૫) ના જવાબ દરેકનો ૩૦૦ શબ્દો સુધી લખો. (૩×૧૫=૪૫)

### Elective I (ઈલેક્ટીવ I)

3. Explain the concept of educational administration along with its basic processes. શૈક્ષણિક સંચાલનની સંકલ્પના તેની પાયાની પ્રક્રિયાઓ સાથે સમજાવો.
4. "Human relations approach to school administration is a very innovative idea." Do you agree? Substantiate your viewpoint with appropriate illustrations. "શાળા સંચાલનમાં માનવ-સંબંધ અભિગમ ખૂબ નવીન વિચાર છે." તમે સંમત છો? તમારા દૃષ્ટિકોણની ઉદાહરણો સાથે સાધક-બાધક ચર્ચા કરો.
5. What are the functions of educational supervision? How does it provide inputs to better educational administration? શૈક્ષણિક નિરીક્ષણનાં કાર્યો ક્યાં છે? વધુ સારા શૈક્ષણિક સંચાલનમાં તે કેવી રીતે ફાળો આપે છે?

### Elective II (ઈલેક્ટીવ II)

3. What is an essay type question? How is it superior to objective type of question? Work out an action plan to increase scorer reliability of essay type question. નિબંધ પ્રકારનો પ્રશ્ન એટલે શું? હેતુલક્ષી પ્રશ્નો કરતાં તે કઈ રીતે ચઢિયાતો છે? નિબંધ પ્રશ્નની ગુણાંકનકાર વિશ્વસનીયતા વધારવા માટેની યોજના તૈયાર કરો.
4. State and explain the steps involved in standardization of an attitude scale by using Likert method. લિકર્ટની પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરી વલણ માપદંડના પ્રમાણીકરણના પગથિયાં જણાવો અને સમજાવો.
5. Which points will you keep in mind while preparing a question bank? Explain with a suitable illustration, as to how computer will be useful in generating a question paper for online examination. પ્રશ્નબેંકની રચના કરતી વખતે તમે ક્યા ક્યા મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં રાખશો? ઉદાહરણ સહિત જણાવો. ઓનલાઈન (online) પરીક્ષા માટેનું પ્રશ્નપત્ર તૈયાર કરવા માટે કમ્પ્યુટર કઈ રીતે ઉપયોગી બનશે?

### Elective III (ઈલેક્ટીવ III)

3. "An adequate knowledge of theory and practice of educational technology and their proper use would enable the teacher to teach effectively." Discuss this statement with appropriate illustrations. "શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીના સિદ્ધાંત અને વ્યવહારનું પર્યાપ્ત જ્ઞાન અને તેનો યોગ્ય ઉપયોગ શિક્ષકને અસરકારક અધ્યાપન માટે સક્ષમ બનાવે છે" યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે આ વિધાનની ચર્ચા કરો.
4. Write the meaning of instructional design. Elucidate an instructional design on the topic of your choice. શૈક્ષણિક યોજનાનો અર્થ લખો. તમારી પસંદગીના કોઈ એક મુદ્દા પર શૈક્ષણિક યોજનાનું ઉદાહરણ આપો.

5. What do you mean by innovation in the context of teacher education ? Discuss Flander's Interaction Analysis as an innovative teacher education technique. શિક્ષક પ્રશિક્ષણના વિષયવસ્તુમાં નવીનીકરણનો તમે શો અર્થ કરો છો ? શિક્ષક પ્રશિક્ષણની નવીન પ્રયુક્તિ તરીકે ફ્લેન્ડર્સના ભાષાવ્યવહારના વિશ્લેષણની ચર્ચા કરો.

#### Elective IV (ઇલેક્ટીવ IV)

3. What is integrated education ? Why is it highly promoted in the area of special education ? સમન્વિત શિક્ષણ એટલે શું ? વિશિષ્ટ શિક્ષણનાં ક્ષેત્રમાં તેનું શા માટે ખૂબ ઉન્નયન કરાય છે ?
4. How will you identify gifted children ? Suggest any *three* activities to cater the needs of gifted children. મેઘાવી બાળકોને તમે શી રીતે ઓળખશો ? મેઘાવી બાળકોની જરૂરિયાતો પૂરી કરવા કોઈપણ ત્રણ પ્રવૃત્તિઓ સૂચવો.
5. How does the education of juvenile delinquents differ from the education of normal children ? Suggest any *one* programme for rehabilitation of juvenile delinquents. સામાન્ય બાળકોના શિક્ષણની તુલનામાં બાળ ગુનેગારોનું શિક્ષણ કેવી રીતે જુદું પડે છે ? બાળ ગુનેગારોના પુનર્વસન માટે કોઈ એક કાર્યક્રમ સૂચવો.

#### Elective V (ઇલેક્ટીવ V)

3. Discuss the challenges posed by NCF-2006 (NCTE) on pre-service teacher education. પૂર્વ-સેવા શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સામે NCF-2006 (NCTE) દ્વારા રખાયેલા પડકારોની ચર્ચા કરો.
4. "Practice Teaching is a very important component in teacher education programme." Discuss this statement focusing the following points :  
 (a) Teacher-Student interaction  
 (b) Teacher-Teacher interaction  
 (c) Learning in real situation  
 'શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમમાં પ્રાયોગિક પાઠ ઘણો મહત્વનો ઘટક છે.' આ વિધાનની નીચેના મુદ્દાઓ પર કેન્દ્રિત ચર્ચા કરો :  
 (a) શિક્ષક-વિદ્યાર્થી આંતરક્રિયા  
 (b) શિક્ષક-શિક્ષક આંતરક્રિયા  
 (c) વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં અધ્યયન
5. Discuss the need and importance of Action Research in teacher education programme. Give a brief outline of Action Research on any problem of your choice. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમમાં ક્રિયાત્મક સંશોધનની જરૂરિયાત અને મહત્વ ચર્ચો. તમારી પસંદગીની કોઈ એક સમસ્યા પર ક્રિયાત્મક સંશોધનની રૂપરેખા આપો.

**Q. No. 3. ....**

**Q. No. 4. ....**



**Q. No. 5. ....**

### SECTION III (વિભાગ III)

*Note* : Answer the following questions in 50 words each. Attempt all questions  
(Q. 6 to Q. 14). (9 × 10 = 90)

**નોંધ :** નીચેના દરેક પ્રશ્નોના જવાબ ૫૦ શબ્દોમાં આપો. બધાજ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.  
(પ્ર. ૬ થી પ્ર. ૧૪). (૯×૧૦=૯૦)

6. Discuss the educational implications of existentialism in brief.  
અસ્તિત્વવાદના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થોની ટૂંકમાં ચર્ચા કરો.

7. Explain how caste and regionalism act as constraints on social change.

સામાજિક પરિવર્તનના અવરોધો તરીકે જ્ઞાતિ અને પ્રદેશવાદ કેવી રીતે કાર્ય કરે છે તે સમજાવો.

8. How does growth differ from development ? Explain with suitable example.

વૃદ્ધિ વિકાસથી કઈ રીતે જુદી પડે છે ? યોગ્ય ઉદાહરણની મદદથી સમજાવો.



9. What do you mean by transfer of learning ? How is it useful in class-room teaching learning process ?

અધ્યયનનું સંક્રમણ એટલે શું ? વર્ગખંડમાં અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં તે કઈ રીતે ઉપયોગી છે ?

10. What is personality measurement ? Explain any *two* techniques to measure personality.

વ્યક્તિત્વ માપન એટલે શું ? વ્યક્તિત્વ માપનની કોઈપણ બે પ્રયુક્તિઓ સમજાવો.

11. What are the different techniques of counselling ? Which counselling technique is more useful for the teenagers ?  
સલાહ કાર્યની વિવિધ પ્રયુક્તિઓ શી છે ? સલાહ કાર્યની કઈ પ્રયુક્તિ કિશોરો માટે વધુ ઉપયોગી છે ?

12. You are going to conduct a survey research to identify characteristics of mentally retarded children. List out the most appropriate tools to be used for the said research with its justifications.  
તમે મંદબુદ્ધિના વિદ્યાર્થીઓની લાક્ષણિકતાઓ ઓળખવા માટેનું સર્વેક્ષણ હાથ ધરવા માંગો છો. આ સંશોધન માટેના સૌથી યોગ્ય હોય તેવા ઉપકરણોની યાદી ઔચિત્યસહ તૈયાર કરો.

13. You are going to undertake an experiment to know the effect of three different teaching methods on academic achievement of the students of standard IX. Select appropriate experimental design and give its flow chart.

તમે નવમા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ પર જુદી જુદી ત્રણ શિક્ષણ પદ્ધતિઓની અસર તપાસવા માગો છો. આ માટે યોગ્ય પ્રાયોગિક યોજના પસંદ કરો અને તેનું પ્રવાહ ચિત્ર આપો.

14. Enlist the models of curriculum development. Explain any *one* in detail.

અભ્યાસક્રમ વિકાસ માટેના પ્રતિમાનોની યાદી આપો. કોઈપણ એક વિગતે સમજાવો.

## SECTION IV વિભાગ IV

*Note* : Read the following paragraph and answer the questions (15-19) given below in 30 words each. Attempt all the questions. Marks : 5×5=25

**નોંધ** : નીચેનો પરિચ્છેદ વાંચી આપેલા પ્રશ્નો (૧૫-૧૯) ના ઉત્તર પ્રત્યેક ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (માર્ક્સ : ૫×૫=૨૫)

Art education includes four main streams i.e., music, dance, visual arts and theatrical. Children should be helped to develop skills and abilities in all these areas. Modern thinkers like those of Howard Gardner lend further support to the need to develop different mental faculties to achieve a balanced cognitive development. Ability to express oneself understanding one's social environment, developing better concepts about oneself, getting satisfaction from what you can do etc. are all imparted in the practice of different forms of art. Art education is also an important means of acquainting the new generation with the country's traditions and culture. One will also be exposed to the rich and varied artistic traditions of the country which will help to develop a national spirit in the learners. Art education is a core component of the school curriculum up to secondary level. But the curriculum of art education at preprimary and primary stages has been largely integrated with the teaching of different school subjects. It cannot be said that art education is given the importance it merits in our school education. We have to develop a new education culture where art education is practised with all seriousness. The success of the art education programme in schools depends mostly on the teachers who are in charge of these subjects.

કલા શિક્ષણમાં ચાર મુખ્ય પ્રવાહો સમાવિષ્ટ છે, જેમાં સંગીત, નૃત્ય, દૃશ્ય કલાઓ અને નાટ્યકલા આવી જાય છે. બાળકોને આ તમામ ક્ષેત્રોમાં તેઓની શક્તિ અને કૌશલ્યો વિકસાવવામાં મદદરૂપ થવું જ જોઈએ. આધુનિક ચિંતકોમાં હોવાર્ડ ગાર્ડનર વધારામાં અનુમોદન કરે છે કે વિવિધ માનસિક ક્ષમતાઓનો વિકાસ સંતુલિત જ્ઞાનાત્મક વિકાસ માટે જરૂરી છે. આ ક્ષમતાઓમાં અભિવ્યક્તિ માટેની ક્ષમતા, પોતાનું સામાજિક પર્યાવરણ સમજવાની ક્ષમતા, સ્વ માટેની વધારે સારી સંકલ્પના માટે અને વ્યક્તિ જે કાંઈ કરે છે તેમાંથી સંતોષ મળે તે સર્વ બાબતો કલા શિક્ષણની સર્વ પ્રવૃત્તિઓમાં સમાવિષ્ટ છે. કલા શિક્ષણ વિકસતી પેઢીને દેશની પ્રણાલીઓ અને સંસ્કૃતિથી પરિચિત કરે છે. આનાથી અધ્યેતાને રાષ્ટ્રની સમૃદ્ધિ અને વૈવિધ્યપૂર્ણ કલા પરંપરાની સમજ ઊભી થાય છે જેથી તેનામાં રાષ્ટ્ર ભાવનાનો વિકાસ થાય છે. કલા શિક્ષણ એ માધ્યમિક શાળા શિક્ષણના અભ્યાસક્રમમાં પાયાનો ઘટક છે. પૂર્વ પ્રાથમિક અને પ્રાથમિક શિક્ષણ કક્ષાએ કલા શિક્ષણને મહત્વની રીતે શાળેય વિષયો સાથે સાંકળી લેવામાં આવ્યું છે. એમ ન કહી શકાય કે કલા શિક્ષણને શાળેય શિક્ષણમાં મહત્વનું સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. આપણે એવી શિક્ષણ સંસ્કૃતિનું નિર્માણ કરવાનું છે કે જેમાં કલા શિક્ષણ પૂરા ગાંભીર્યથી આપવામાં આવે. કલા શિક્ષણની સફળતાનો આધાર મહદઅંશે શિક્ષકો પર છે કે જેઓ આ વિષયો માટે પણ કાર્ય કરે છે.

15. What are the main *four* streams of art education ?  
કલા શિક્ષણના મુખ્ય ચાર પ્રવાહો કયા છે ?

16. What is the importance of art education ?  
કલા શિક્ષણનું શું મહત્વ છે ?

17. What is imparted to the students through the practice of different forms of art ?  
કલાના વિભિન્ન સ્વરૂપોના વ્યવહાર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને શું શીખવાય છે ?

18. What are the *two* objectives of art education ?  
કલા શિક્ષણના બે હેતુઓ કયા છે ?

19. How can we develop national spirit in the learner through art education ?  
કલા શિક્ષણ દ્વારા અધ્યેતાઓમાં રાષ્ટ્રીય ચેતના કેવી રીતે વિકસાવી શકાય છે ?

**ROUGH WORK**

SEAL